

УДК 316.4–336.7

А. В. Королевська*кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин та туризму
Хмельницький національний університет***В. О. Кравченко***магістрант кафедри міжнародних відносин та туризму
Хмельницький національний університет***КРАУДФАНДИНГ ДЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Постановка проблеми. Кризові явища в розвитку економіки України та проблеми створення стійкого соціально-економічного розвитку є актуальними. У ситуації, що склалась, пошук нових технологій залучення коштів, можливість адаптації для розвитку громадянського суспільства інструментів, що використовуються в інших сферах діяльності, набуває першочергового завдання. Фінансова життєздатність, як і раніше, є найбільш складним аспектом стабільності громадянського суспільства практично в усіх країнах. Розвиток громадянського суспільства в багатьох державах продовжує бути залежним від іноземних донорів. Значний вплив на його розвиток має громадська й державна підтримка, проте перша розвивається повільніше, хоча неурядові об'єднання все частіше шукають способи накопичення ресурсів з боку окремих осіб.

Краудфандинг та інші онлайн-механізми стають дедалі популярнішим засобом залучення громадської підтримки. Громадянський краудфандинг (civic crowdfunding) також розвивається як альтернативне джерело фінансування в країнах, де громадянський простір стримується або доступ до іноземного фінансування обмежений. Позитивний вплив діяльності громадянського суспільства у формуванні стабільного розвитку країни проявляється в трьох аспектах: 1) правовому, так як забезпечується дотримання гарантованих населенню відповідним законодавством прав і свобод (насамперед отримання освіти та медичної допомоги). У зв'язку з цим важливу роль відіграють громадські фонди й благодійні організації, а також політичні партії (зокрема під час надання правової допомоги населенню); 2) соціальному, тому що діяльність громадянського суспільства найчастіше має соціальну спрямованість, що проявляється в допомозі нужденним громадянам в отриманні необхідної медичної допомоги, участі в освітніх програмах, створенні умов для реалізації творчого потенціалу; 3) економічному, так як завдяки участі громадянського суспільства в фінансовому забезпеченні заходів соціального спрямування, виникає можливість скоротити навантаження на бюджетну систему в частині соціальної допомоги населенню, що в умовах високого рівня економічної невизначеності дозволяє державі більше коштів направляти на стимулювання економічного зростання [8].

Майже десятилітня економічна й фінансова криза в Європейському Союзі (далі – ЄС), що спричинила збільшення кількості викликів до регіональних та місцевих органів влади, продовжує впливати на соціально-політичну та економічну ситуацію. Останні висновки, які були опубліковані в «Сьомій доповіді про економічну, соціальну та територіальну єдність» (“Seventh Report on economic, social and territorial cohesion, Highlights,

European Commission, Brussels”) від жовтня 2017 року, підкреслюють, що рівень безробіття залишається на рівні докризового в низці областей, тоді як занадто багато малих та середніх підприємств намагаються адаптуватися до глобалізації, цифралізації, «зеленого зростання» та зміни технологій. Навіть у більш заможних регіонах бідність та соціальна відчуженість залишаються занадто високими. Водночас державні інвестиції залишаються низькими, особливо в тих країнах та регіонах, які найбільше постраждали від соціальної, економічної та фінансової кризи, адже для багатьох із них фонди згуртування є життєво необхідними. Поточний перегляд політики згуртованості пропонує збільшити участь громадян та висвітлює головну потребу ефективної реалізації фінансових інструментів. У контексті альтернативних фінансів краудфандинг уже зарекомендував себе як чемпіон за популярністю та демократизацією, а також розробив більш прозорі та безпечні варіанти з'єднання такого інструменту з європейськими структурними та інвестиційними фондами. Переваги краудфандингу оцінюються, насамперед, власниками проектів та прихильниками успішних кампаній, але вони також поширюються серед суміжних сфер, ближчих широкому загалу. До них належать такі: розширення повноважень та залучення громадян; демократизація фінансів; розповсюдження фінансової грамотності та підприємницької культури.

Разом із розповсюдженням Інтернет-рішень, що впливають на повсякденну діяльність громадян, краудфандинг може заохотити інклюзивний підхід «діяти локально, мислити глобально» в оцінці та регулюванні Європейською Комісією галузей, що розвиваються. Водночас створення нових схем фінансування може сприяти досягненню амбітних цілей, поставлених Європейським Союзом не лише в межах політики згуртованості, але й в інших сферах. Завдяки наявності багатьох різноманітних моделей (пожертва, винагорода, кредитування та власний капітал), краудфандинг може забезпечити необхідну гнучкість на місцевому рівні [7].

Отже, для досягнення сталого розвитку одним з аспектів сьогодні є створення сильного громадянського суспільства, що потребує якісно нових технологій фінансування. Краудфандинг є технологією, що сприяє взаємодії й реалізує суспільний інтерес, мобілізує інтелектуальні та матеріальні ресурси для вирішення потреб спільноти, суспільства, держави.

Аналіз досліджень і публікацій. Існує низка вітчизняних наукових робіт, що стосуються розгляду краудфандингу з економічного, соціологічного, політичного аспектів: І. Химич, В. Огородник, В. Макарович, О. Марченко, В. Голка та інші. Різні аспекти участі

громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку держави досліджували такі зарубіжні вчені: В. Коніцер, Т. Сандхолм, Е. Редд, К.О. Шмід та інші. Така тематика представлена у звітах та доповідях Європейського Союзу, Світового банку, аналітичних групах (www.europecrowdfunding.org, Кембриджського центру альтернативного фінансування тощо).

Мета статті - проаналізувати краудфандинг для вирішення потреб громадянського суспільства, визначити результати під час використання інструментів альтернативного фінансування за європейськими країнами та Україною.

Вклад основного матеріалу. Краудфандинг можна визначити як відкритий заклик «збирати ресурси (фонди, гроші, матеріальні товари, час) від населення через Інтернет-платформу». В обмін на свої внески, вкладники можуть отримати певні матеріальні або нематеріальні активи, які залежать від типу грошового фондування. Це, як правило, відбувається на платформах краудфандингу, тобто Інтернет-платформах, які пов'язують збір коштів з фінансами.

Краудфандингові кампанії можуть збирати кошти для некомерційних проектів або організацій. Консалтингове агентство Massolution розробило одну з класифікацій, що найбільш часто використовується (зокрема Європейською Комісією), яка розрізняє чотири категорії кампаній: 1) на основі пожертвування (donation-based), у якому люди не отримують винагороду за свої внески (хоча залежно від проекту та юрисдикції вони можуть мати право на податкові відрахування); 2) на основі винагороди (reward-based), коли люди отримують товари чи послуги в обмін на їхній внесок; 3) на основі кредитування (lending-based), у якому платники отримують відсоткові платежі в обмін на фінансування проекту з відповідною нормою прибутку та терміном погашення; 4) на основі акціонерного капіталу (equity-based), де люди отримують акції в повноваженнях в обмін на їхній внесок [4].

Документ «Про можливість краудфандингу в Європі» (“On the Possibility of Crowdfunding in Europe”) від січня 2014 року визначає, що краудфандинг є мостом до традиційних джерел фінансування; є соціальною зацікавленістю й змінює громадську думку про підприємництво; створює вакансії та стимулює інновації. Приблизно 50% респондентів ЄС підтримують національний досвід та найкращі практики щодо моделей краудфандингу [3].

Дослідження «Розширення горизонтів. Третій звіт про бенчмаркінг європейської альтернативи фінансів» (“Expanding Horizons The 3rd European Alternative Finance Industry Benchmarking Report”) показує, що загальний європейський ринок альтернативних фінансових послуг зріс на 41% у 2016 році та складає 7 671 млн. євро. За винятком Сполученого Королівства, яке залишається найбільшим індивідуальним ринком, європейська індустрія альтернативних фінансових послуг у 2016 році зросла на 101% (з 1 019 млн. євро до 2 063 млн. євро). Це значне зростання порівняно із 72% у 2015 році, а також вище середнього річного зростання у 85% між 2013 і 2016 роками.

Більшість альтернативних платформ фінансування в різних моделях працюють на міжнародному рівні, хоча транскордонні транзакції все ще

представляють невелику частку обсягів платформ. У 2016 році 77% платформ повідомили про певний рівень транскордонних надходжень для підтримки місцевих кампаній, а 44% – про відтік підтримки місцевих користувачів для кампаній за кордоном. Незважаючи на більшу частку платформ загальної звітності про транскордонні трансакції, більшість із них все ще вказують на відносно низькі рівні таких заходів: 61% платформ, що звітують про транскордонні надходження, становить до 10% їх обсягів і 50% платформ, що повідомляють про транскордонний відтік, становить до 10% їх обсягів. Географічне розташування платформ, що діють у Європі, за винятком Великобританії, показує найвищу концентрацію в Німеччині (35), Франції (33), Іспанії (32), Італії (26) та Нідерландах (19). Коли індивідуально в країнах Північної Європи (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія та Швеція) було менше 10 платформ, у регіоні було зареєстровано 32 участі в програмах.

Після Великобританії п'ятьма найкращими країнами світу щодо залучення коштів за альтернативними джерелами фінансування є Франція (443,98 млн. євро), Німеччина (321,84 млн. євро), Нідерланди (194,19 млн. євро), Фінляндія (142,23 млн. євро) та Іспанія (130,90 млн. євро). Цікаво, що генерований обсяг коштів не обов'язково співвідноситься з розповсюдженням платформ; наприклад, у Фінляндії було лише 8 платформ, але за обсягом країна займає четверте місце, тоді як Італія, що має 26 платформ, посіла шосте. Трійка країн світу за обсягом (Франція, Німеччина та Нідерланди) складають трохи менше 47% загального обсягу коштів регіону (крім Великобританії). У 2016 році акціонерний капітал краудфандингу мав дещо меншу частку на ринку, що становив 11% загального обсягу. Частка ринку, що приписується краудфандингу на основі винагороди, також зменшилась, знизившись, порівняно з попередніми роками, до 9% загального обсягу. В обох випадках, незважаючи на зниження відносної частки, загальний обсяг збільшився в попередньому році на 37% в обох секторах [6].

Платформи краудфандингу особливо цікаві з точки зору цифрового громадянського суспільства, оскільки вони розмивають кордони між тим, що колись було різними видами діяльності, наприклад, благодійне передання, інвестування, купівля товарів. Існує декілька центральних тем, що стосуються застосування краудфандингу на потреби громадянського суспільства: 1) платформи для збирання коштів вимагають максимальної прозорості та контролю; 2) краудфандинг переважно або виключно стосується грошей, тому проектування цих систем та їх використання відповідно до демократичних цілей для участі в роботі вимагає ретельної уваги; 3) із позицій філантропії, а не демократичних процесів прийняття рішень, інституційна філантропія (фонди) має кілька цілей, спрямованих на те, щоб мобілізувати таку інформацію, яка виходить за межі фінансових ресурсів, включаючи збір інформації, участь громадськості та організацію потенціалу [5]. Громадський краудфандинг полягає в тому, щоб залучати кошти на ініціативи в суспільному надбанні. Часто громадянські кампанії, спрямовані на мобілі-

зацію грошових коштів, ініційовані громадянами, місцевими громадами, соціальними підприємцями або громадськими організаціями [2].

Незважаючи на те, що основна ідея краудфандингу не є новою, її сучасна версія є досить молодою формою фінансування, оскільки значна частина її розвитку відбулася в період із 2006 по 2009 роки. Поштовхом до цього стали технологічні інновації, які допомогли створити нову архітектуру веб-сайту, що сприяє участі користувачів; фінансова криза, яка призвела до стримування банківського кредитування та пошуку позичальників нових засобів фінансування; падіння відсоткових ставок, які штовхнули інвесторів до альтернативних форм фінансування [4].

Також тенденціями, які прискорюють зростання громадянського краудфандингу є вимоги громадян брати участь та відповідальність за своє життєве середовище; громадяни все частіше ініціюють проекти, спрямовані на покращення свого міста чи околиці. Вони прагнуть до суспільних змін і втомилися чекати, доки отримають дозвіл і фінансування від уряду.

Громадські рекламні кампанії є невеликими, порівняно з інвестиційними фондами для бізнесу. Громадянське грошово-кредитне фінансування є потужним інструментом кампанії. Ідеться про створення громад, просування проекту та навіть політичний інструмент, який може вплинути на місцеву владу та інших ключових гравців. Громадянський краудфандинг можна використовувати у таких аспектах: 1) як інструмент громадського будівництва – це дуже ефективний спосіб побудови активних та зацікавлених спільнот навколо проекту. Для більшості громадських проектів сильна спільнота є не менш важливою для успіху, ніж необхідне фінансування; 2) як маркетинговий інструмент. Краудфандинг є потужним інструментом для просування проекту та збільшення його охоплення, є маркетинговою кампанією для пошуку перших користувачів та підвищення рівня знань про концепцію; 3) як політичний інструмент. Такий краудфандинг використовується дедалі частіше.

Оскільки більшість громадянських проектів, спрямованих на мобілізацію грошей, пов'язані з громадськими приміщеннями чи державними службами, місцеві органи влади відіграють свою роль. Органи місцевої влади функціонують як фільтр громадських проектів. Вони вирішують, хто отримує дозвіл і фінансування, і, таким чином, можуть реалізувати проект. Громадянські грошові кошти радикально змінюють ці зв'язки між органами місцевого самоврядування та громадськими ініціативами. Громадяни просто приймають відповідальність на себе щодо питання, яке їх цікавить, шукають фінансування та організують видиму підтримку [2].

Що стосується розвитку суспільства в Україні, то на законодавчому рівні він окреслений Національною стратегією розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки. Стратегія визначає пріоритети розвитку галузі, зокрема інституційне посилення сектору неурядових громадянських об'єднань; підвищення ролі громадянського суспільства в процесі соціально-економічного розвитку та прийняття рішень; збільшення міжгалузевої співпраці. Провідні громадські орга-

нізації мають стратегічні плани, активно залучають цільові групи до своєї діяльності й уживають заходів для вдосконалення їхнього зовнішнього та внутрішнього управління. Неурядові громадянські об'єднання протягом останніх років активно сприяли прийняттю й запровадженню багатьох законопроектів та узгоджувались з державними органами щодо впровадження різних національних ініціатив. Однак поточна економічна криза обмежила фінансування громадянських організацій громадським та приватним секторами.

Протягом останніх років підтримка міжнародних донорів, зокрема USAID, Департаментом міжнародного розвитку Сполученого Королівства (DFID), ПРООН, ЄС збільшилася за допомогою адресних проектів, спрямованих на пом'якшення конфлікту на Сході України, регіональний розвиток та реформу децентралізації. Існуючі неурядові громадські об'єднання почали орієнтуватися на ці сфери, тоді як неурядові організації, які працюють в інших галузях, зокрема надання соціальних послуг, намагалися знайти доступне фінансування [1].

Для своєї діяльності громадські організації в 2015 році з різних джерел отримали 6,3 млрд. грн., що в 1,5 рази більше, ніж у 2014 році. Основну частину становили благодійні надходження – 3,7 млрд. грн., або 58,8% від загальної суми фінансування. Із членських внесків отримано 611,6 млн. грн., або 9,7%, господарської діяльності товариств, підприємств, створених громадянськими організаціями для виконання їх мети та напрямів діяльності – 549,7 млн. грн., або 8,7%.

Протягом року громадські організації використали 82% наявних коштів, залишок становив 1,1 млрд. грн. Найбільше коштів було використано на благодійну діяльність – 36,7% (1,9 млрд. грн.). Оплата послуг та праці становила відповідно 17,3% (899 млн. грн.) та 16,3% (846 млн. грн.) використаних коштів [9].

Лише деякі донори покривають адміністративні чи непрямі витрати громадянських організацій. Європейська комісія дозволяє розподіляти 7% програмних витрат на адміністративні, але лише невелика кількість неурядових організацій отримують фінансування від Єврокомісії.

Більше громадянських організацій прагне диверсифікувати свої джерела фінансування. У 2016 році громадянські об'єднання запровадили нові способи отримання підтримки від місцевої громади донорів, залучили 173 076 дол. на основну підтримку та 846 154 дол. на благодійні проекти у сферах освіти, навколишнього середовища, літератури, подорожей, нових технологій та розбудови потенціалу через платформи «Спільнокошт» та «Благодійна біржа».

Незважаючи на те, що громадські об'єднання часто збирають членські внески та дедалі частіше займаються соціальним підприємництвом, ці джерела, як правило, не забезпечують значних доходів. За даними CIPE, в 2016 році частка доходів для бізнес-асоціацій із членських внесків досягла 18%, 35% доходів надійшли від надання послуг, а 43% – від місцевих та міжнародних донорів [1].

В Україні можна виділити три основні типи краудфандингу:

1) благодійний (charity-giving crowdfunding, який за межами України зазвичай називається donation-based crowdfunding) здійснює збір коштів для адресної допомоги або на термінові, найчастіше індивідуальні, потреби. Прикладом благодійного краудфандингу є збір коштів на медичне лікування конкретної особи, довгостроковий медичний догляд, реставрацію пошкодженого будинку або оплату за навчання в університеті.

2) спрямований на розвиток громади (community-enhancing crowdfunding) використовує філантропію для підвищення ефективності громади й популяризації цінностей відкритого суспільства, які ширші, ніж отримання безпосередньої вигоди авторами проекту та жертводавцями. Це проекти, спрямовані на розвиток міста та інфраструктури, обмін інформацією або освітні проекти, суспільне мовлення тощо.

3. Краудфандингові платформи з нефінансовою винагородою (rewards-based crowdfunding), що пропонують вкладникам опцію попереднього замовлення, а авторам проектів - фінансування стартапів. В Україні такі платформи тільки розвиваються. Однак українці активно використовують можливості міжнародних платформ такого типу, який пропонує використання своїх технічних рішень у всьому світі й розширення клієнтської бази для вироблених в Україні бізнес-продуктів [10].

Із використанням краудфандингу для потреб громадянського суспільства існують проблеми, які заважають його подальшому успішному розвитку: 1) нерівномірний доступ до Інтернету на території України; 2) низький дохід громадян: люди просто не мають можливості виділяти гроші на фінансування інших проектів, а також розвиток власних; 3) низький рівень знань у сфері краудфандингу, отже, недовіра до цього способу фінансування; 4) необхідність удосконалення рівня фінансової грамотності користувачів; 5) відсутність спеціальних нормативно-правових актів, що регулюють роботу з юридичними особами у сфері краудфандингу; 6) недостатньо розвинена інфраструктура; 7) віддаленість інвестора від ініціатора ідей [11].

Висновки. Сталий розвиток країни формується за допомогою інноваційних процесів. Розвиток громадянського суспільства є одночасно й основою, і причиною розвитку усіх сфер життя країни. Він виникає внаслідок взаємодії чотирьох основних факторів: ідей, інститутів, населення та людського капіталу (виражені через освіту та дослідження). Як продемонстровано, громадянський краудфандинг дозволяє створити взаємодію між цими чотирма компонентами та застосувати їх для досягнення спільних цілей. Водночас ці процеси полегшуються з використанням технології Web 2.0, що вміщує елементи довірчих відносин та прозорості. Розглянуто, що практика застосування альтернативних джерел фінансування для забезпечення потреб громадянського суспільства, вдало використовується європейськими країнами.

Їхній досвід доводить можливість брати безпосередню участь та активно діяти для поліпшення суспільства, у якому ми живемо, і вийти за кордони обмеженого державного фінансування суспільного розвитку.

Література

1. 2016 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia. База даних USAID. 20th Edition. 2017. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/CSOSI_Report_7-28-17.pdf (дата звернення: 21.12.2017).
2. Civic Crowdfunding is not about the Money. Online magazine Citiesintransition.eu. URL: <https://citiesintransition.eu/publication/civic-crowdfunding-is-not-about-the-money> (дата звернення: 14.12.2017).
3. Crowdfunding for Enterprise (an examination of the crowdfunding landscape in Europe). The Institute of Entrepreneurship Development. 2016. URL: <https://ied.eu/wp-content/uploads/2016/01/an-Examination-of-the-Crowdfunding-Landscape-in-Europe.pdf> (дата звернення: 17.12.2017).
4. Crowdfunding in Europe. Briefing. The official website of the European Parliament. 2017. URL: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/zetudes/BRIE/2017/595882/EPRS_BRI\(2017\)595882_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/zetudes/BRIE/2017/595882/EPRS_BRI(2017)595882_EN.pdf) (дата звернення: 25.12.2017).
5. Doucette J. Crowdfunding for Public Goods and Philanthropy. Platform Medium. URL: <https://medium.com/the-digital-civil-society-lab/crowdfunding-for-public-goods-and-philanthropy-c7c7c5976898> (дата звернення: 26.12.2017).
6. Expanding Horizons the 3rd European Alternative Finance Industry Report. Cambridge Centre for Alternative Finance. 2017. URL: https://www.jbs.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/research/centres/alternative-finance/downloads/2018-ccaf-exp-horizons.pdf (дата звернення: 23.12.2017).
7. Francesca Passeri The European Dimension of Civic Crowdfunding. Vlaanderen. Departement economie, wetenschap en innovatie. URL: https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/imce/civic_crowdfunding_and_esf_final.pdf (дата звернення: 17.12.2017).
8. Балынин И. В. Участие гражданского общества в реализации социальных функций государства как фактор повышения качества управления расходами бюджета. Финансы и кредит. 2016. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/uchastie-grazhdanskogo-obschestva-v-realizatsii-sotsialnyh-funktsiy-gosudarstva-kak-faktor-povysheniya-kachestva-upravleniya> (дата звернення: 15.12.2017).
9. Діяльність громадських об'єднань в Україні в 2015 році. Статистичний бюлетень. Київ. 2016. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2016/bl/07/bl_dgo_2015pdf.zip (дата звернення: 08.01.2017).
10. Рибачок Х. З миру по нитці: Показники і тенденції українського краудфандингу. Незалежна аналітична платформа Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/ru/s-miru-po-nitke-ru/> (дата звернення: 07.01.2018).
11. Яким буде український краудфандинг у 2018 році. Краудфандингова платформа Na-Starte. URL: <https://na-starte.com/blog/kakim-budet-ukrainskiy-kraudfanding-v-2018-godu> (дата звернення: 07.01.2018).

Анотація

Королевська А. В., Кравченко В. А. Краудфандинг для громадянського суспільства. – Стаття

Сьогодні для досягнення сталого розвитку одним з аспектів є створення сильного громадянського суспільства, яке потребує якісно нових технологій фінансування. У статті розглядається суть використання альтернативних джерел фінансування з досвіду європейських країн, зокрема інструменту краудфандингу та його можливості в розвитку громадянського суспільства. Досліджено краудфандинг як технологію, яка полегшує взаємодію та реалізує суспільні інтереси, мобілізує інтелектуальні та матеріальні ресурси для задоволення потреб громади, суспільства та держави. Громадянське грошово-кредитне фінансування може бути використане як державний будівельний інструмент; маркетинговий інструмент; політичний інструмент Європейського Союзу. Охарактеризовано фінансовий стан розвитку українського громадянського суспільства, особливості видів громадянського краудфандингу в українському просторі та визначено перешкоди його застосування.

Ключові слова: Європейський Союз, альтернативні фінанси, громадянський краудфандинг, суспільство.

Анотация

Королевская А. В., Кравченко В. А. Краудфандинг для гражданского общества. – Статья

Сегодня для достижения устойчивого развития одним из аспектов является создание сильного гражданского общества, которое нуждается в качественно новых технологиях финансирования. В статье рассматривается суть использования альтернативных источников финансирования из опыта европейских стран, в частности инструмента краудфандинга и его возможности в развитии гражданского общества. Краудфандинг рассматривается как технология, которая облегчает взаимодействие и ре-

ализует общественные интересы, мобилизует интеллектуальные и материальные ресурсы для удовлетворения потребностей общественности, общества и государства. Гражданское финансирование может быть использовано как государственный строительный инструмент; маркетинговый инструмент; политический инструмент. Определены виды краудфандинговых кампаний, проводимых в странах Европейского Союза. Охарактеризовано финансовое состояние развития украинского гражданского общества, особенности видов гражданского краудфандинга на украинском пространстве и определены препятствия его применения.

Ключевые слова: Европейский Союз, альтернативные финансы, гражданский краудфандинг, общество.

Summary

Korolevska A. V., Kravchenko V. O. Kraudfundings for civil society. – Article.

To achieve sustainable development one of the aspects today is the creation of a strong civil society that needs qualitatively new financing technologies. In the article examined the use of alternative sources of financing from European countries' experience, in particular to the instrument of crowdfunding and its possibility in the development of civil society. Kraudfunding is a technology that facilitates interaction and realizes public interest, mobilizes intellectual and material resources to address the needs of the community, society, and the state. Civic crowdfunding can be used as public construction tool; marketing tool; political instrument. The types of crowdfunding campaigns that are being conducted in EU countries are defined. Financial development of Ukrainian civil society, feature of types of civil crowdfunding on Ukrainian space and certain obstacles of its application are described.

Key words: EU, alternative finance, civic crowdfunding, society.